

Спадкуванням згідно зі ст. 1216 Цивільного кодексу України (далі – ЦК України) є перехід прав та обов'язків (спадщини) від фізичної особи, яка померла (спадкодавця), до інших осіб (спадкоємців). Чинним законодавством (ЦК України та Законом України «Про нотаріат») встановлені гарантії захисту прав дітей при оформленні спадщини.

Статтею 6 Сімейного кодексу України, встановлено, що правовий статус дитини має особа до досягнення нею повноліття, **малолітньою** вважається дитина до досягнення нею чотирнадцяти років (стаття 31 ЦК України), **неповнолітньою** вважається дитина у віці від чотирнадцяти до вісімнадцяти років (стаття 32 ЦК України).

Малолітня та неповнолітня особа, вважаються такими, що прийняли спадщину, якщо не було подано заяву про відмову від прийняття спадщини відповідно до чинного законодавства (ч. 4 ст. 1268 ЦК України). Тобто, незалежно від того чи подавалась заява про прийняття спадщини від імені малолітньої чи неповнолітньої особи, чи була зареєстрована малолітня або неповнолітня особа разом із спадкодавцем на момент смерті — вони приймають спадщину автоматично. Тому, подання заяви про прийняття спадщини такими особами не є обов'язковим.

Особа, яка досягла чотирнадцяти років (неповнолітня), має право подати заяву про прийняття спадщини без згоди своїх батьків (ч. 3 ст. 1269 ЦК України).

Заяву про прийняття спадщини від імені малолітньої особи подають її батьки (усиновлювачі).

Для подання заяви про прийняття спадщини встановлюється **строк у шість місяців**, який починається з часу відкриття спадщини (ч. 1 ст. 1270 ЦК України). Часом відкриття спадщини є день смерті особи або день, з якого вона оголошується померлою (ч. 2 ст. 1220 ЦК України).

Неповнолітня особа віком від чотирнадцяти до вісімнадцяти років може відмовитися від прийняття спадщини **за згодою батьків (усиновлювачів) і органу опіки та піклування** (ч. 3 ст. 1273 ЦК України). **Слід зауважити, що така згода надається обома батьками!!!**

У разі смерті одного з батьків:

- згода надається тим із батьків, хто є живим;
- надається свідоцтво про смерть померлого з батьків .

Батьки (усиновлювачі) можуть відмовитися від прийняття спадщини, належної **малолітній особі, лише з дозволу органу опіки та піклування** (ч. 4 ст. 1273 ЦК України).

Дана норма закріплена статтею 177 Сімейного Кодексу України, згідно якої батьки малолітньої дитини не мають права без дозволу органу опіки та піклування вчиняти такі правочини щодо її майнових прав:

- укладати договори, які підлягають нотаріальному посвідченню та (або) державній реєстрації, в тому числі договори щодо поділу або обміну житлового будинку, квартири;
- видавати письмові зобов'язання від імені дитини;
- **відмовлятися від майнових прав дитини.**

Дозвіл на вчинення правочинів щодо нерухомого майна дитини надається органом опіки та піклування **після перевірки, що проводиться протягом одного місяця**, і лише в разі гарантування збереження права дитини на житло.

При видачі свідоцтва про право на спадщину за заповітом нотаріус має обов'язково з'ясувати наявність спадкоємців, які мають право на обов'язкову частку у спадщині, перелік яких визначено у статті 1241 ЦК України, а саме:

- **малолітні, неповнолітні,**
- повнолітні непрацездатні діти спадкодавця,
- непрацездатна вдова (вдівець);
- непрацездатні батьки.

Обов'язкова частка у спадщині визначається незалежно від змісту заповіту у розмірі половини частки, яка належала б кожному із спадкоємців у разі спадкування за законом (підпункт 5.10 пункту 5 глави 10 розділу II Порядку вчинення нотаріальних дій нотаріусами України, затверджений наказом Міністерства юстиції України від 22 лютого 2012 року № 296/5 (далі - Порядок)).

Заповідач не може позбавити права на спадкування осіб, які мають право на обов'язкову частку у спадщині (підпункт 5.7 пункту 5 глави 10 розділу II Порядку).

Які документи необхідні для прийняття та оформлення спадщини?

Свідоцтво про право на спадщину видається за наявності у спадковій справі всіх необхідних документів (підпункт 4.12 пункту 4 глави 10 розділу II Порядку), а саме:

1. Свідоцтво про смерть спадкодавця (для встановлення факту смерті спадкодавця та часу відкриття спадщини (підпункту 1.3 пункту 1 глави 10 розділу II Порядку)) — оригінал;

2. Довідка про реєстрацію/останнє місце проживання спадкодавця (підпункту 1.13 пункту 1 глави 10 розділу II Порядку) (для встановлення місця відкриття спадщини; для визначення можливого кола спадкоємців у разі спадкування за законом; для визначення осіб, які мають право на обов'язкову частку у спадщині у разі спадкування за заповітом) - оригінал;

3. Заповіт (у разі наявності) - оригінал;

4. Документи, які підтверджують родинні відносини (свідоцтва органів реєстрації актів цивільного стану (свідоцтво про народження, свідоцтво про шлюб), повний витяг з реєстру актів цивільного стану громадян щодо актового запису (про народження, про шлюб), копії актових записів (про народження, про шлюб), копії рішень суду, що набрали законної сили, про

встановлення факту родинних та інших відносин) — оригінали;

5. Документи, які підтверджують право власності спадкодавця на спадкове майно, яке бажають оформити спадкоємці — оригінали;

6. Свідоцтво про народження (для малолітніх до 14 років) — оригінал;

7. Паспорт (для неповнолітніх з 14 років) — оригінал;

8. Реєстраційний номер облікової картки платника податків (для усіх без винятку осіб, якщо до складу спадкового майна входить майно, право власності на яке підлягає державній реєстрації) - оригінал. **Батьки, які діють від імені малолітньої особи або надають згоду неповнолітньому на прийняття та оформлення спадщини також повинні пред'явити нотаріусу:**

- оригінали документів, які підтверджують родинні відносини з малолітньою чи неповнолітньою особою (свідоцтво про народження дитини);
- оригінали документів, які підтверджують особу батьків (ст. 43 Закону України “Про нотаріат”).

Південне міжрегіональне управління Міністерства юстиції (м. Одеса)

«Порядок прийняття та оформлення спадщини неповнолітніми»

Кропивницький-2023